



Родно сам се замкаш
ане ми је мајка
Сине, штабало је још
као да нас да је
роје а ја и твој о
ниво, јер је се већ
матрону тасу оне
Оцем се око се
у рекох му: Зна
ми коо из куће
и били, нећо да ја
Ми ипак ро сада
И опак се ишк ма
и свим та ми ку
сам да се су
се

ALAV E ROMENGO

Изложба ромске писане културе

8. април – 8. мај 2009.

Галерија Народне банке Србије,
Немањина 17, Београд

Поводом Светског Дана Рома, 8. априла,
и једногодишњег председавања Србије
Декадом инклузије Рома 2005–2015.



Народна банка Србије



www.nb.rs

Организација: Народна библиотека Србије
Аутор изложбе: Драгољуб Ацковић

Изложба је реализована под
покровитељством Министарства културе
Републике Србије.



Први текст на ромском језику

Најстарији текст на ромском језику објављен је 1537. године у *Fyrst Boke of the Introduction of Knowledge* (Првој књизи представљања знања), чији је аутор Andrew Borde (1490 – 1549). Реч је о петнаест реченица за које се са сигурношћу може рећи да их је прибележио неко ко није знао ромски језик, али које се и дан-данас, могу разумети.

Lach ittur yduyues! (Lačh' tur' duves) - Добар дан!

Cater myla barforas? (Keti milia (isi) bar'foros?) - Колико миља је велики град?

Maysta ves barofras! (Miš't aves (ko) bar' foros!) - Добро дошао у велики град!

Mole pis lauena? (Mol pies ta ven?) - Пијеш вино и пиво?

A vauatosa! (Ava'va tuca) - Долазим са тобом!

Byste len pe! (Beš tele,pi!) - Седи и пиј!

Pepe deuelessa! (Pi, pi Devleca) - Пиј, пиј с Богом! (задовољно)

Achae da manro ta veue! (A čhale, da maj manro ta ven!) - Девојко, дај ми хлеб и пиво!

Da mai masse! (Da maj mas) - Дај ми месо!

Achae a wordey susse! (A čhale a word šun) - Девојко, послушај ме и дођи!

Achae te sicke vesse meng itirrae berkes! (A čhale, sikaves 'menge tirre brekh(es)!) - Девојко покажи нам твоје груди!

Achae te lesse patouty tirrae draweres! (A čhale, te les pa tuke tirre draweres) - Девојко, скини са себе твоје гаће!

Da mai paba la amrell! (Da maj phaba ta ambrel) - Дај ми крушку и јабуку!

Iche misto! (Ačh mišto) - Довиђења!

ID 25494375

~~А. А. Марковић~~
СТЕМАТОГРАФИЈА,

№ 729 СИРѢЧЬ:

ОПИСАНІЕ НАЧАЛНАГО
ПРОИСХОЖДЕНІЯ

ЦЫГАНОВЪ

МАЂАРСКИХЪ

сѣ

НѢКИМИ ПРИПОВѢДКАМИ

списано

ПЕТРОМЪ БЛАГОРОДНЫМЪ

ошѣ

АСИ-МАРКОВИЧЪ.



ВЪ БУДИНѢ ГРАДѢ,
Будимскаго Всеучилища Пештанскаго.

1803.

ЕГО БЛАГОРОДИЮ
ГОСПОДИНУ
ГЕОРГІЮ СЕРВИЦКИ,
ГОСПОДИНУ

ошѣ

Турске Каниже

Славнаго Тароншалскаго Коммѣтатъ
Сосѣдателью, моему же Высокопочи-
таемому любимцу,

*Сей же Восточный инт. дѣл.
продѣланъ на тѣмъ же
порѣсскомъ календарѣ на
№ 274 дѣл. 814. Поелав.*

В. Сергѣевъ

Прва књига о Ромима на српском језику

Прва књига о Ромима на српском језику објављена је у Будиму 1803. године под називом *Стематогрѣја, сирѣч описаније началнаго происхождеенија Циганов мађарски с некими приповѣдками*. Аутор је Петар Аси-Марковић (1770–1844), пореклом племић и угледан члан Српске црквене општине у Будиму, а по образовању правник, запослен као виши државни чиновник. Први део књиге садржи студију о пореклу Рома и њиховом досељавању у Угарску, док је у другом делу штампано тридесет и пет кратких прича – ромских шала и пошалица на рачун Рома. Роми су у овим причама углавном представљени према тадашњим стереотипима, али Аси-Марковић описује и позитивне ликове. Тешко је рећи које приче је забележио сам Аси Марковић, а које је преузео из других књига, али је сигурно да све оне припадају традицији усменог приповедања Ромског народа. Приметно је из текста да он према припадницима овог народа има пуно предрасуда, али и да повремено говори о њима са симпатијама.



ALAV E ROMENGO

Жатаган мала III ред 24

Али се знање не добија само у школи. Тек после, кад ђак сврши школу, тек онда он почиње да се умно развија и да се учи како треба познавати и свет и људе у њему. Наш ће лист све учинити да нашем брату помогне у његовом културном, а то ће рећи, умном и материјалном побољшању. — С једне стране ми ћемо давати готова знања и савете а с друге указиваћемо на путеве којима се до њих долази.

За сад ће наш лист изlazити само по једанпут месечно у овако маломе формату. Од наше браће, Цигана, као и од њихових пријатеља Срба зависиле даља судбина нашега листа као и то, да ли ће се његов обим увећати или не.

увената нина

Па добро, што сиротиња није задовољна са својим животом, још се и може разумети. Ко нема не може бити ни задовољан. Али зашто онда, гуглален пр(х)лален, да се стиде своје браће, свога имена, своје крви наша богатија браћа? И зато смо драга браћо, понешто сами криви, а понешто и нисмо.

Али ако ми нисмо ништа криви за оно што новине пишу, ми се мо-
рамо добро размислити о једној дру-
гој беди, која нам се товари на врат.
Многи гаје (нешигани) мисле да је
Циганин и просјак једно те исто.
Међутим то није.

Има две врсте прошње. Прва је

шак i поред славе нашег вла-
да је већ постао милионер.
ијска стрива нашег листа је
тепа. Она никад није ни била
Наш је основни капитал био
5 динара. Толико је стојала
за први број. О штампању
рао један наш велики при-
наче Србин и веома попу-
важена личност у Београ-
кињимо од броја до броја
да нам труд неће бити у
да ће напоследку и наша
ети да један динар месеч-
није ништа, особито кад
так сравни са месечним
је они чине за — ракију


**НАРОДНА РЕПУБЛИКА
СРБИЈА**
Народни одбор среза (града)
Београд
Повереништво унутрашњих послова

Серија **У** бр. **0132995**

Рег. бр. **144591**

Важи до **15-11-1953**

Број и датум радничке или службене књижице


Светозар Симић
(својеручни потпис)

Отисак
десног
кажипрста



Светозар Симић

Рођен 13. маја 1913. у селу Копљаре, код Аранђеловца. Нижу гимназију је учио у Аранђеловцу, затим у Београду, где је након завршетка Гимназије 1935. године уписао паралелно Правни и Економски факултет (који напушта после прве године). Студије на Правном факултету успешно наставља, али их прекида Други светски рат у моменту када су Симићу преостала још два испита.

Пре почетка рата био је врло активан у београдском Удружењу Рома и један од оснивача Просветног клуба југословенске циганске омаладине. Радио је на описмењавању, здравственој заштити и школовању ромске деце.

Средином тридесетих година, Симић је написао бројне прозне текстове, међу којима и један необјављен аутобиографски роман. Током студија био је и новинар-спољни сарадник листа Време.

Од сопствене уштеђевине, 1935. године оснива и издаје лист *Romano III*, у којем се бори против предрасуда и анимозитета према ромском народу, залаже за културну, економску, политичку и сваку другу еманципацију Рома широм света.

За неке од оновремених интелектуалаца, попут Радета Ухлика, осим интелектуалних препирки, вежу га и лепе пријатељске успомене.

На самом почетку Другог светског рата, мобилисан је као резервни потпоручник. Заробљен је и отеран у заробљенички официрски логор у Оснабрику, где је провео скоро две године. У лето 1943. логорске власти га пуштају на слободу као болесног од туберкулозе (лекарски налаз да је оболео Симићева фамилија је платила солидном количином новца), да би се у јесен 1943. године прикључио партизанском покрету у чијим јединицама остаје до ослобођења.

После рата, паралелно је полагао заостале и нове предмете на Правном факултету у Београду, учествовао у организовању нове власти у Аранђеловцу и Младеновцу. У Београд се вратио 1949. године, а од 1950. године радио је као секретар Радио центра Србије из кога је настала данашња Радио телевизија Србије.

1950. године отворио је адвокатску канцеларију и адвокатуром се бавио све до своје смрти. Адвокатске услуге, према сопственим речима, Ромима никада није наплаћивао.

Од студентских дана до смрти Светозар Симић је радио на ромској граматици, ромском речнику, бележењу обичаја и легенди, повезивању са ромским интелектуалцима широм света. Умро је 1. новембра 1979. године у Београду.

Рођен сам се за
искриване ми је ма
Сине, требало је
сатом се као данас да
правим роње а ја и
та мањинско, јер је се
богнет скривао и асу
имљаво. Оцењет се
нема близу једног му
На ово, он ми као
и јове те ми близи, не
како знам. Ми имам
сиромашне. И опет се
посаушом а ми свим

Тледала сам та
у кејеве црсух. Поди
сам твев и протву. а
ово говорио. Он ми ма
говорио. Та и поред све
мора муво ра сауша
јер кроз јву масега
Уери ми са миа
сузе прешање, се
који побегује и
Радет га чека за
обоје, а ако ми се
сиромаш та нека
бује ма

Моје сиромашне
попомене
му река
бури ми сине
због ове
ије воно
Илико ми је
сар лавице.
ако ово



ALAV E ROMENGO

I-О Циганска уметност и о психовисне дојаву
на Балканско Полуострво и у Србу.

До друге половине 18. века туђе
тако значајно знало о пореклу Чингиса,
и томе врло различито мислило, а
после су стварале и своја француска,
немачка и руска говори. ~~Видели смо~~
~~у овим књигама да се у овим књигама~~

Публи који је на основу фирмичне
сва, аналогности у овим случајима, са извес-
ним извесом извесом у једну и пр-
мних одлика у једну извесно да
имају сличност и сличност једно је
мат. 1) Представљање Гречанске
колекције, се у додацима радом Писарова, 2)
у Писарова Писаровићевим, 3) Милко-
вем (и с. д. са свим уједињено
доминантно постоје

to da se dadea pomislivo poče
 qian da u Cigan kartuskiu nozka.
 Kone iak svezijanto indijckon
 11. sat nje jom sa

[illegible][illegible]

(Handwritten notes)

+ Edwin Adams & Wagner - 1906
H. H. Risley, Kansas - 1907
Wagner & Adams from study of 18. ab

[illegible]

- 1) H. M. J. Gsellmann, Historischer Versuch über die Zigeuner,
- 2) L. A. F. Pott, Die Zigeuner in Europa und Asien; I, Halle 1844
- 3) Alexandre G. Pazzati, Etudes sur les Tchighianes ou Bohémiens Empire Ottoman, Constantinople, 1870.
- 4) F. Miklosich, Über die Mundarten und die Wander Zigeuner Europa's, I - XII, 1872-1880.
- 5) ~~J. Zsany, Ziganes y Nouveau Dictionnaire de Geographie Universel~~
~~Paris, 1896, n. 860-863.~~

Великани ромологије

Тихомир Ђорђевић (1868-1944) етнолог, фолклориста и културни историчар. Као први ромолог у Србији, оставио је незаобилазне студије савременим ромолозима и рекао: «Они који буду радили овај посао после мене, нека допуњују и исправљају».

Ђорђевићева interesovanja bila su veoma razlichita. Analizirao je narodni život Srba, ali i drugih naroda u Srbiji, posebno Cigana koji su predmet његовог докторског рада. Написао је велики број оригиналних и капиталних студија.

Легат Тихомира Ђорђевића чува се у Народној библиотеци Србије. Садржи, између осталог, велики број рукописа који сведоче о његовом исцрпном истраживању историје, живота, обичаја и културе Рома.

Раде Ухлик, највећи лингвиста ромског језика на Балкану у XX веку, и данас је светски признат и уважен ауторитет за ромску културу, језик и обичаје.

Германиста по струци, полиглота и академик Босанске академије наука и уметности, био је и велики зналац ромског језика и његових дијалеката. Објавио је десетине значајних и пионирских радова: књига, речника, превода и чланака о ромском језику, Ромима и ромској култури.

Василий Цукан и Грбур

[illegible]

Košarka je naj^{popularnija} sport u Srbiji i najviše se
 igra u Srbiji, jer ima najviše igrača i najviše utakmica. Najbolji
 košarkaški timovi su Crvena Zvezda i Partizan. Ovi timovi su
 najviše puta osvojili prvenstvo Srbije. Osim košarke, najpopularniji
 sport u Srbiji je nogomet. Najbolji nogometni timovi su Crvena
 Zvezda i Partizan. Ovi timovi su najviše puta osvojili prvenstvo
 Srbije. Osim košarke i nogometa, najpopularniji sport u Srbiji
 je odbojka. Najbolji odbojkaški timovi su Crvena Zvezda i
 Partizan. Ovi timovi su najviše puta osvojili prvenstvo Srbije.
 Osim košarke, nogometa i odbojke, najpopularniji sport u Srbiji
 je vaterpolo. Najbolji vaterpolo timovi su Crvena Zvezda i
 Partizan. Ovi timovi su najviše puta osvojili prvenstvo Srbije.
 Osim košarke, nogometa, odbojke i vaterpolo, najpopularniji sport
 u Srbiji je tenis. Najbolji teniski timovi su Crvena Zvezda i
 Partizan. Ovi timovi su najviše puta osvojili prvenstvo Srbije.
 Osim košarke, nogometa, odbojke, vaterpolo i tenisa, najpopularniji
 sport u Srbiji je fudbal. Najbolji fudbalski timovi su Crvena
 Zvezda i Partizan. Ovi timovi su najviše puta osvojili prvenstvo
 Srbije.

Оби Бранки Герман и Грбича године и у Ружичи
 и у ~~неким~~ некиме горама. У Ружичи и Герман и
 у Грбичи 1370 година. Обица и Герман и
 Не сме на Герману и Грбичи

1) $\mu_{\text{max}} = 1.1 \text{ g/L}$

RADE UHLIK

KATEGORIJA KAUZATIVA
U
ROMSKOM

Prilten Orijentalnog Tržišta
SARAJEVO
1955

gla o Del, pe piro
ndo

9) Iklistah vi vov te
el andre ande khan-
jiri te kadi, te čerel
nuv

10) A e manuša sa-
rore ačhile avri molin-
do pe e Devlehće dži
kaj vov kadisardah e
thuvehā

11) Thaj pe jekhvar
sikadilo lehće katar o
Del jekh angjelo thaj
ačhilo pe čači rig ka-
tar o oltari, ačhilo ča-
čal kaj o thuv čerdola

12) A kana dikhlah
le o Zarija, lijah le e
dar, daraljah

13) A o angjelo
phendah lehće: Ma da-
ra, Zarija, o Del ašun-
dah či molitva thaj či
romni bijanela jekhe
murušane čhave, jekhe
murušoře, a tu thov
lehće anav Jovano

14) Thaj kam avel
tuće bañ thaj vestipe
thaj but džene kam

veselisajvon lehće di-
jandimahće

15) Kaj kam avel
vov baro angla o Del
thaj niči kam pijel ni
mol ni aver jagalo pi-
pe, thaj vadžaj ande
pe dako poř kam pher-
dinajvol e Svetone Du-
hoha, e Sumnale Od-
jeha

16) Thaj vov kam
irisarel bute čhaven
Izrailjehčeren pe len-
gje Devlehći rig

17) Thaj vov kam
angle džal angla leh-
te ande Ilijahko odj-
thaj ande lehko zu-
ralipe. Vov čerela ga-
dija te pale zavolis-
von thaj te boldin-
von e dada pire ile-
ke pe čavoře, a e
pačamne te phe-
najvon pale e čače
djaverimaha thaj
dija te lačharel
Devlehće e ma

18) Thaj mo
o Zarija e ang

va phidza
phuro, a mrni romni
si phuri

19) Thaj dindo sva-
angjelo phendah
o Gav-

23) Thaj kalla kila
te e djivesa lehće
bućaće, vov gjelo tar
ke piro čer

24) A kana nakhle
djivesa, lehći rom-
ačhili

O DEVLIKANO RAMOPE

e Sumnale Lukahtar

nakhadino pe romani čhib

katar

RADE UHLIK,

sikamno



Parnoforo

ENGLEZONGO THAJ AVERE THEMENGO
BIBLIJAKO AMALIPE

1938

Први ромски превод Божје речи, Лукиног
јеванђеља, објављен је у Шпанији 1837.
године.

Песма над песмама штампана је на синти
дијалекту у Италији 1873. године.

Раде Ухлик је у Сарајеву, 1938. године,
превео Лукино јеванђеље на дијалект
Гурбета и притом користио латинично
писмо.

Трифун Димић, ромски писац из Србије,
превео је и објавио Нови завет 1990.
године.



ALAV E ROMENGO

Слободан Берберски је рођен 1919. године у Бечкереку (Зрењанин). Био је учесник револуционарног радничког покрета од 1936. године, када је и написао прву песму. После рата објавио је збирке песама: *За кишом биће дуга* (1950), *Пролеће и очи* (1952), *Узе* (1955), *Невреме* (1959), *Дневник рата* (1959), *Благ дан* (1964), *Коте* (1968), *Одлазак брата Јакала* (1976), *Као бескожни јелени* (1977), *Одход брата Јакала* (1979), *Још сан себе да доврши* (1979). Поезија Берберског је надахнута ромским знамењима из предања и свакодневног живота. У њима износи своје виђење живота и песништва једног народа. Ромске речи, уткане с мером и укусом у неке од стихова, дају песмама непоновљиву боју и живост. Умро је 1989. године у Београду.

Трифун Димић је рођен 29. фебруара 1956. године у Госпођинцима. Живео је у Новом Саду и радио као стручни сарадник Културно-просветне заједнице Војводине, а преминуо је 13. септембра 2001. у Новом Саду.

Био је главни и одговорни уредник *Ромологије* и месечног часописа *Alav e Romengo* (Реч Рома) и новопокреног листа *Them*.

Између осталих, објавио је и ове књиге: *Кана ававас андо форо* (*Долазећи са вашара*) (1979), *Ромске клетве, заклетве и благослови* (1984), *Народна ромска поезија* (1986), *Боже, погуби оне друмове* (1993). Превео на ромски језик и објавио: *Песму над песмама* (1988), *Св. Јеванђеље Исуса Христа по Јовану* (1989), *Нови Завет* (1991), *Службеник* (1993), *Lil ramosarimako – Pismenica* (1995), *Света Петка од Епивата до Јаша* (1996), *Гилгамеш*, препев на ромски (1996), *Време самоће* (1996); *Библијско петокњижје*, превод на ромски (1997), *Традицијска ромска књижевност* (1997), *Стопала у прашини* (1998).

Поред поменутих издања објавио је преко стотину стручних радова из области ромолошких наука и ромске књижевности. Приредио је и објавио преко тридесет књига о ромским и српским писцима, на ромском и српском језику.

Др Рајко Ђурић. Рођен 03.10.1947. у Малом Орашју (Србија). Дипломирао на Катедри за филозофију и докторирао на Катедри за социологију Филозофског факултета у Београду. Сарадник САНУ (Одбор за балканске народне умотворине). Од 1972. новинар је листа *Политика*, у два мандата уредник Културне рубрике.

Предавао на Слободном универзитету у Берлину и INALCO у Паризу.

Преседник Интернационалне Ромске Уније и међународне Организације Рома од 1991. до 2000. године. Оснивач је и преседник ПЕН Центра Рома .

Објавио већи број књига, међу којима: *Загонетке Рома, без дома, без гроба, Прастара реч, далеки свет, A thaj U = A i U*, *Хефестови ученици, Сеобе Рома, Граматика ромског језика, Цигани света* (издања у Београду, Милану, Келну, Лондону, Њујорку), *Распад Југославије* (на немачком језику, *Morgenbuch Verlag*, Берлин), *Историја Рома* (на немачком језику, *Aufbau Verlag*, Берлин), *Снови Исуса Христа* (на француском језику, B&M, Париз) и др. Сарадник филма *Скупљачи перја* Александра Саша Петровића, косценариста филма *Дом за вешање* Емира Кустурице. Оба филма награђена су Златном палмом.

Награде: Жељезаре Сисак у Сиску; *Fund for Free Experession*, Њујорк; Шведског ПЕН Центра *Kurt Tucholsky*, Института за отворено друштво у Будимпешти.

Номинован два пута за Нобелову награду за књижевност . Саветник Заштитника грађана Републике Србије.

Драгољуб Ацковић је рођен 1952. године у Осипаоници код Смедерева. По образовању је етнолог и политиколог, докторант Међународних докторских студија ромологије на Универзитету ECPD (European Center for Peace and Development). Уредник ромског програма на Радио Београду. Оснивач и директор независне Радио телевизије Khrlo e Romengo, покретач бројних гласила на ромском језику: Радио емисија на Студију Б *Ašunen Romalen*, листови *Khrlo e Romengo*, *Khamutne dive*, *Romano them*, *Romano lil*, затим лист за децу, једини овакве врсте у свету *Čhavrikano lil*. Члан је ромског и југословенског ПЕН клуба и члан Удружења књижевника од 1997. године. Активни је члан Комисије за проучавање живота и обичаја Рома при САНУ. Аутор је бројних текстова и књига који говоре о различитим ромским проблемима:

Грађа за историју информисања Рома, Београд 1994; *Историја информисања Рома* од 1935-1995, Нови Сад, 1995; *Страдања Рома у Јасеновцу*, Београд 1994; *Roma Genocide in Jasenovac Camp*, Београд, 1995; *Roma Suffering in Jasenovac Camp*, Београд, 1997; *Ašunen Romalen – Leasting people*, 1996; *Čitajte ljudi – Ginavnen Romalen – Read people*, 1997; *Они су убили његове очи*, 1997. (приређивач); *Убили су истину о нама*, Београд, 2001; *Нација смо а не Цигани*, Београд, 2004; *Теткица Бибија – прослава Бибије у огледалу дневне и периодичне штампе у последњих 100 година*, Београд, 2005. и др.

Slobodan Berberski bijando 1919. beršeste ano Bečkerek-Zrenjanin. Lela kotor ano revolucionarno butikerdutno miškope e 1936. beršesta, kana ini hramingja angluni gili. Palo mareba ikalgja khedutne gila: 1950. Palo brišind avela kustik; 1952 Anglonilaj thaj akhja; 1955 Uze; 1959 Bilačhovakti; 1959 Divutno marebasko; 1964. Loko dive; 1968 Kote; 1976 Nakhibe phralesko Jakal; 1977 Sar bimorkjake gejkja; 1979 Nakhibe phralesko Jakal; 1979 Pana o suno peste te agorisinol.

Oleski poezia phandi e romane barvalipa, odolea so purano ini odolea so sito kotar sakova divesko djivdipe. Ani poezia sikavela poro dikhipe djivdipasko thaj lilavnipe jekhe themesko. Romane lafja, pherde e hačariba, ano thana kote manglape te den e gilake bignipasko djivdipe. Mulo 1989. beršeste ano Beogradi.

Trifun Dimić bijando 29. februarea 1956. beršeste ano Gospod-jince. Djivdingja ano Novi Sad thaj kerela sine buti sar eksperti ano Kulturako-edukuibaski khupatna Vojvodina, mulo 13. septembarea 2001. beršeste ano Novi Sad.

Sine Angluno thaj djevaptuno redaktori „Romologia“ thaj masekeske lilesko „Alav e Romengo“ thaj neve legarde lilesko „Them“.

Maškar aver, ikalgja ini akala pustika:

Kana avavas ando foro – 1979, Romane armania, sojia- 1984, Themut-ni romani poezia 1986, Gila pedo gila pi romani čhib – 1988, Devlika-no Jevandjelje Isus Hristesko pedo Jovan pi romani čhib- 1989; Nevo Zavet (pi romani čhib) 1991; Gila pedo gila (pi romani čhib) 1991; Služebnik (pi srbikani thaj romani čhib) – 1993; Devla, našal odola droma - 1993; Lil ramosarimako – Pisme-nica (pustik) – 1995; Devli-kano Paraštuj e Eplivatesta dži Jaša– 1996; Gilgameš (pi romani čhib) - 1996; Vakti kokoribasko - 1996; Bibliako pandžtopustitiipe (pi romani čhib) - 1997; Tradiciaklo romano lilavnipe- 1997; Pre ano praho– 1998.

Paše akala pustika ikalgja ini prekal šelutne ekspertsko bukja kotar umal romologia scienca thaj romano lilavnipe. Gatisargja ini ikalgja trianda pustika kotar romane thaj srbikane lilavne, pi romani thaj srbikani čhib.

Dr Rajko Djurić. Bijando 03.10.1947. ano Tikno Orašje - Srbija. Ano Beogradesko univerziteti (Filozofski fakulteti) diplomiringja filozofija (1971) thaj denga doktorati sociologia (1985).

Korespodenti ano SANU, šerutniipe vaš balkanesko themutno barvalipe. (SANU ikalgja

“Zagonetke Roma”.

E 1972. žurnalisti sito lilesko „Politika“ ini ano duj mandatia redaktori Kulturno rubrikako „Politika“. Ikalgja akala bustika: “Bi kheresko, bi limeresko”, Nolit, Beograd, “Purano lafi, dur lumia”, “ A thaj U “ Narodna knjiga, Beograd , “Hefestoveske sikljovne” thaj “ Phiribe Romengo “ ano ikalibe BIGZ, Beograd , “Cigania lumiake” ano ikalibe Jugoslaviaki revija, Beograd, Rizoli, Milano; London; Henry Holt, „Istoria Romengi“ pi germaniaki čhib, ano ikalibe Aufbau-Verlag, Berlin, „Sunia Isus Hristeske“ pi francuskaki čhib, ano ikalibe B&M, Paris); “Gramatika romana čhibijaki” ano ikalibe Orkovenje, Beograd.

Lela kotor ano filmi “ Skupljači perja “ Aleksandar Saša Petrovičesko, savo lela todin „Somnakani palma“, koscenarista filmesko “ Dom za vešanje “ Emira Kusturicako, savo adjahar lela „Somnakani palma“. Dela sine sikavibe ano Tromalo univerziteti ano Berlini thaj INALCO ano Parizi.

E 1991. - 2000. sine prezidento Internacionalno Romana Uniako, maškarthemutna Organizaciako e Romengi; formiringja ini prezidento sito e PEN Centresko Roma.

Todina lela: Željezara Sisak ano Sissk; Fond for Free Experession, Nju-jork; Švediake PEN Centresta“ Kurt Tucholsky “, Institutesta vaš putardo amalipe, Budimpešta.

Nominuimo dujdroma vaš Nobelesko todin vaš lilavnipe.

Dragoljub Acković bijando 1952. beršeste ani Osipaonica uzo Smederevo.

Legargja romane medie ani amari pčhuv sar so stion: Radio emisia ano Studio B 1981. Ašunen Romalen”, lila “Krló e Romengo”, “Khamutne dive”, “Romano them”, “Romano lil”, lil vaš čhave jekhtuno adjahar ani lumia “Čhavrikano lil”.

Formiringja ini direktori sine Biphangla Radio thaj Televiziako «Khrlo e Romengo».

Autor sito nekobor šelutne tekstjengo save vakarena kotar aver romane problemia sar ini pustika save mothavena pučipe phande vaš djivdipe thaj proglemia e Romenge: “Modeli vaš istoria informišibe Romengo”, Beograd 1994; “Istoria informišibe Romengo e 1935-1995” Novi Sad 1995; “Mudaripe Romengo ano Jasenovac” Beograd 1994; “Roma genocide in Jasenovac camp”; Beograd 1995.” Roma suffering in Jasenovac camp; Beograd 1997. , “Ašunen Romalen – Leasting people” 1996; “ Ginavnen Romalen – Read people” 1997; “On mudarde oleske akhja” savu hramingja 1997; “Mudarde čačipe amaro”, Beograd 2001. “Nacia siam a na Cigania”, Beograd 2004; “Tetkica Bibija» –festuibe Bibiako ano diveski thaj poulavdi stampa ano palune 100 berša, Beograd 2005; E formiribasta Komisiako vaš dikhipe djivdipe thaj adetia Romengo SANU Dragoljub Acković sito olengo aktivno dženo.

E 1997. beršeste sito dženo romano thaj jugoslaviako PEN klubi a dženo Amalipe lilavnengo e 1997. beršeste. Redaktori sito romane programesko ano Radio Beograd.



Прва ромска песникиња Гина Рањичић

Година рођења Гине Рањичић није утврђена, али по свој прилици је близу 1830-те. Пореклом је из лозе српских Цигана. Једном је њихово племе било осумњичено за крађу и протерано од стране српских војника. Гина се тада одметнула од својих саплеменика и, у својој дванаестој години, доселила у Београд. О њој се старао један јерменски трговац, који јој је омогућио трогодишње школовање код приватног учитеља. Гина се касније удала за млађег трговчевог брата. Гинин живот био је препун трзавица. Заљубљује се у извесног Албанца, којег у својим песмама зове Шиптар; била је то у суштини њена неузвраћена љубав. Временом се у Гини све више таложила горчина, и она се све теже сналазила. Раставивши се од мужа, живи час у раскоши и обиљу, час у највећој беди. У једном краћем периоду опет се враћа да живи са сопственим народом. Умире 7. маја 1891. године. Сахрањена је у необележеном гробу негде у Славонији.

Мог срца радост је ко лептири с Јемеса.
Дођу, залепршају, али не остану.
Радост моја је у мени, али зачас мене.
Смех мој радостан није, већ болан.

Мог срца радост је ко лептири с Јемеса.
У крвавим грудима мог драгог лепршају они.
И црви туге улазе у моје срце.
Никад, никада их нећу отуд истерати.

Црни гавранови лете изнад черге
Црни гавранови круже небом
Опрости им госпode што проклеше земљу
И ми не проналазимо срећу нигде
Црни гавранови лете преко наших глава
где ли је мој црни муж, где је муж мој.
Морамо срушити шатор и утећи.

Биографија и песме Гине Рањичић преузети су из књиге Катарине Тајкон *Циганске песме (Избор циганских песама из разних земаља и средина)*. Књигу је са шведског језика превео Мома Димић, а објавио Rrominterpress 2006. године у Београду.

Lachira tut! (Lači rat tuk!) - Лаку ноћ!





ALAV E ROMENGO

Савремени ромски аутори

Алија Краснићи

Ромска крвава свадба
Romano ratvalo abav
Malo ja, malo ti...
Carra me, carra tu...
Чергарске ватре
Cergarede jaga
Ромске приповетке с Косова
Perralla rome te Kosovo
Повратак у живот
Iripe ano duvdipe
Уморне ноћи
Netet e lodhura

Мехмед Саџип

Bucarne Vasta
Вредне руке
Loli Phabaj
Црвена јабука
Sofrako miškuipe
Померање софре
Mirikle
Ђердан

Антологија песника Рома

Јован Николић

Гост ниоткуда
Ђурђевдан
Нећу да се родим
Очи покојног јањета
Тело и околина
Мале ноћне песме
Kosovo, mon amour

Предраг Јовичић

Ишчупати из живота
Цвеће isa жице
Снови из слатног крчага

Гордана Ђурић

Dukhaldo ilov
Рањено срце

Десанка Ранђеловић

У споју песама

Рајко – Ранко Јовановић

Мирослав Михајловић

Ašunero
Thara-Sutra

Ибрахим Осамани

Зоран Рашковић

Немиран сан
Време и ја
Еутанасија
Трифунски отисци у времену
О радости у самоћи
Краварев унук
Ако ме сан превари

Баја Саитовић - Лукин

Ибрахим Елјшани

Romano alav

Мухарем Сербесовски

шарени дијаманти
Цигани А-категорије
Путеви ветрова и Цигана

Хеидина Тахировић Сијерчић

Необична фамилија
Како је бог створио Роме
Ромски принц Пхенга
Ромске народне приче
Ciknogo Princo
Старе ромске бајке и приче
Dukh-Pain
Romany Legends
Na dzanen aver, gova si amaro dzuvdipe
Canadian Romani Pearls
Ilmihal

Руждија Русо Сејдовић

Свјетост у поноћ
E jak an-e jrat
Me trajoske draba
Цртице мог трајања
Kali čiriki



Прва школа за Роме у Србији, Апатин, 1913. године



Илустрација Иванке Лепардове
из књиге за децу Ангелине Таикун и Микаела Деметриа



ALAV E ROMENGO



ALAV E ROMENGO



ALAV E ROMENGO